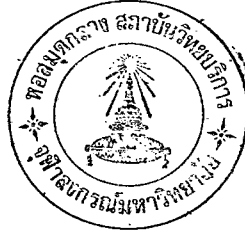

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ทุกคนที่เกิดมาย่อมต้องการความรักไม่ว่าจะเป็นความรักที่มีต่อสิ่งของ หรือบุคคล ความรักที่เกิดขึ้นนี้ เกิดขึ้นได้ในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นค่านำความรักระหว่างเพื่อน ความรักระหว่างชายและหญิง ความรักระหว่างสามีและภรรยา และที่สำคัญที่สุดก็คือ ความรักระหว่างมารดาที่มีต่อบุตร ผู้ที่มีความรักย่อมมีความผูกพันและไม่ต้องการที่จะพลัดพรากจากสิ่งที่ตนรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรักที่มารดามีต่อบุตรนั้นเป็นความรักที่มีลักษณะพิเศษซึ่งเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง เต็มไปด้วยความรู้สึกที่อบอุ่น เสียสละและประทับใจ ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรนั้นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ แต่จะต้องมีการพัฒนาตามลำดับขั้น ตั้งแต่มารดาเริ่มตั้งครรภ์ทีเดียว ความรู้สึกนึกคิดของมารดาที่มีต่อบุตรในครรภ์นั้น ก่อให้เกิดเป็นลักษณะบุคลิกภาพของทารกตั้งแต่ยังไม่เกิด และหลังจากที่ทารกเกิดออกมาแล้ว ผู้เป็นมารดาต้องการที่จะดูแลบุตรด้วยตนเอง ต้องการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นต้นว่า การอาบน้ำ การให้นม และอื่น ๆ

ซูซาน เอ็ม. ลูดิงตัน-ฮู (Susan M. Ludington-Hoe) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การที่มารดาอุ้มบุตรในท่ากอดแนบอกนั้นเป็นเครื่องวัดความเป็นมารดา ทารกจะไต่ยินเสียงเต้นของหัวใจมารดา อันเป็นเครื่องปลอบให้ทารกมีความรู้สึกที่มั่นคงขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ถ้าความรักความผูกพันนี้ถูกแยกจากกัน ไม่ว่าจะเป็นการแยกจากกันในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม ย่อมจะมีผลก่อให้เกิดความทุกข์ซึ่งอาจแสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ กัน¹

¹ Susan M. Ludington-Hoe, "Post Partum : Development of Maternicity," The American Journal of Nursing 77 (July 1977) : 1172.

เมื่อพิจารณาถึงคำว่า "การแยกจากกัน" อย่างผิวเผิน ก็ไม่น่าจะมีผล
 มากนัก แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้ง การแยกจากกันนี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ด้าน เช่น ทางด้าน
 วรรณคดี ทางด้านศาสนา ทางด้านประวัติศาสตร์ธรรมชาติ ทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และ
 แม้แต่ในชีวิตประจำวัน ทางด้านวรรณคดี ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพชีวิตประจำวัน โดยการใช้ภาษา
 อันสะท้อนอารมณ์ เราจะพบว่า วรรณคดีของไทยส่วนใหญ่มักจะมีการแยกจากกัน หรือการพลัด
 พรากจากกัน เป็นโครงเรื่องเสมอ เช่น เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก หรือ
 ในเทพนิยายชาติโครงของเรื่องก็อยู่ที่การพลัดพรากของพระเวสสันดรจากพระราชบิดามารดา หรือ
 การแยกจากไปของ กัณหา-ชาลี ซึ่งทำให้เกิดความทุกข์ระทมอย่างยิ่งในพระนางมัทรี เป็นต้น ตัวอย่าง
 ในวรรณคดีไทยเกี่ยวกับการแยกกันมีมากมาย ซึ่งอาจนำพฤติกรรมต่าง ๆ มาเป็นตัวอย่างในการแยก
 ระหว่างแม่และลูกได้เป็นอย่างดีที่เกี่ยว ในทางด้านศาสนา "การพรากจากกันหรือการจากไป เรียก
 ว่า วิโยค"¹ ซึ่งถือว่าเป็นความทุกข์ การพรากจากกันของสิ่งที่มีการผูกพันต่อกันนั้น อาจก่อความทุกข์
 ใจกันและกันได้ ดังพุทธสุภาษิตบทหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปกล่าวไว้ว่า การพลัดพรากจากสิ่งที่
 เรารัก เป็นทุกข์" นั้นเอง

ในด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ หรือประวัติศาสตร์ธรรมชาติ เป็นสิ่งที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง
 เพราะความเป็นพ่อเป็นแม่นั้น มีไ้แต่แม่ผู้ชายอย่างเดียวน สัตว์ก็มีพ่อแม่ มีความผูกพันกับลูกของมัน
 อย่างยิ่ง ความเป็นไปของสัญชาตญาณของความเป็นแม่ในสัตว์จะออกมาในรูปเชิง สรีระ

เช่น ในหนู หนูตัวเมียเมื่อจะแสดงความรักแก่หนูตัวอื่น ๆ เมื่อตัวเองตั้งท้องแก่
 เต็มที่ หนูตัวที่ไม่ท้องจะไม่สนใจกับลูกหนูตัวอื่น ๆ เลย เมื่อมันท้องแก่มันจึงจะคม, เดียว และ
 พยายามจะตามลูกหนูตัวอื่น ๆ ของหนูตัวอื่นไปเพื่อที่จะให้ความดูแลแต่เพียงตัวเดียว² แสดงให้เห็น
 ถึงความผูกพันในความเป็นมารดาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ถ้าจะหันมามองพฤติกรรมของความเป็นมารดา

¹จิต ภิบาลแทน และ สุทธิ ภิบาลแทน, เขียนไทย อ่านไทย และราชาศัพท์
 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2519), หน้า 104.

²Robert Briffault, The Mothers (New York : George Allen and
 Unwin Co., 1952), p. 112.

ในมนุษย์นั้น มาร์แชล เอช กลอส (Marshall H. Klaus) และ จอห์น เอช เคนเนล (John H. Kennell) กล่าวไว้ว่า "เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด"¹

ในระยะตั้งครรภ์ ไบบริง จี. (Bibring G.) ให้ความเห็นพอที่จะสรุปได้ว่า ระยะแรกที่ตั้งครรภ์มารดาจะยอมรับว่าบุตรในครรภ์เป็นส่วนหนึ่งของตนเอง เมื่อทารกเริ่มดิ้น เริ่มเตรียมจิตใจสำหรับการคลอดต่อไป นอกจากนี้เขากล่าวต่อไปอีกว่า ความรักและความผูกพันที่มารดามีต่อบุตรนั้นมีขึ้นตอนดังนี้

- มีการวางแผนการตั้งครรภ์
- มั่นใจว่ามีการตั้งครรภ์
- การกินของทารก
- การคลอด
- การไต่มองเห็นบุตร
- การไต่สัมผัสกับบุตร
- การให้การดูแลบุตร²

ในระยะคลอด นิวตัน เอ็น (Newton N.) และ นิวตัน เอ็ม. (Newton M.) ได้กล่าวว่า "มารดาจะรู้สึกปลาบปลื้มยินดี และยอมรับบุตรในครั้งแรกที่เห็นบุตรและมีความผูกพันกับบุตรเกิดขึ้นทันที"³

¹Marshall H. Klaus, and John H. Kennell, "Mothers Separated from Their Newborn Infants," Pediatric Clinics of North America 17 (November 1970) : 1020.

²Bibring G., "Some Considerations of the Psychological Processes in Pregnancy," Psychoanalysis Study Child 14 (November 1969) : 180.

³Newton N., and Newton M., "Mothers' Reactions to Their Newborn Babies," J.A.M.A. 181 (July 1962) : 46.

ในระยะหลังคลอด จากการสำรวจพฤติกรรมของมารดาครั้งแรกที่มารดาได้สัมผัสกับบุตรพบว่า "มารดาจะดูไปได้ไปตามร่างกายของบุตร โดยการใช้นิ้วชี้และฝ่ามือสัมผัสไปเรื่อย ๆ และมองบุตรด้วยความรัก"¹ ระยะหลังคลอดซึ่งต้องพักอยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะที่มารดามีอารมณ์และความคิดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมารดาจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

ทางด้านทารก คลาดี้ เอ็ม. ซีเปียน (Cladys M. Scipien) และคณะ ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า เมื่ออยู่ในครรภ์มารดา อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วย น้ำคร่ำ (Amniotic Fluid) อยู่โดยรอบ ซึ่งมีความดัน (Pressure) เท่ากันกับตัวทารก อยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม มีความสุขสบายตลอดเวลา การเคลื่อนไหวที่เป็นจังหวะของมารดา การกิน การขยับถ่าย การหายใจ ซึ่งต้องผ่านรก เหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับมารดาเป็นอย่างมาก หลังคลอดทารกจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เพื่อที่จะให้คงไว้ซึ่ง ภาวะความสมดุลของร่างกาย (Homeostasis)²

ระยะหลังคลอดซึ่งกินเวลาประมาณ 6 สัปดาห์ มีความสำคัญระหว่างมารดาและทารกเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเท่านั้น แต่ทางด้านจิตใจเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หลังคลอดที่มารดาต้องการที่จะเห็นบุตรของตน ต้องการอุ้ม ต้องการคว่ำบุตรของตนนั้นปกติหรือไม่ เพศใด มีความผิดปกติอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรและให้การดูแลที่เหมาะสมอีกด้วย³

¹Marshall H. Klaus. et al, "Herman Maternal Behavior at the First Contact with her Young," Pediatrics. 46 (August 1970) : 191.

²Cladys M. Scipien. et al, Comprehensive Pediatric Nursing (New York : McGraw-Hill Book Company, 1975), p. 100.

³Mae M. Bookmiller, George L. Bowen and Dolorus Carpenter, Textbook of Obstretic and Obstretic Nursing (Philadelphia and London : W.B. Saunder Company, 1972), p. 259.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า มารดา - บุตร มีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะคลอดและต่อ ๆ ไป ถ้าหากความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่ต่อเนื่องกันย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา พยาบาลที่ดูแลมารดาหลังคลอด จำเป็นต้องเข้าใจความต้องการของมารดาเป็นอย่างดี " การศึกษาหลายแห่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการมีกรรมสัมพันธ์ต่อเนื่องกันระหว่างมารดาและทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทารกคลอดก่อนกำหนดซึ่งต้องแยกอยู่ในโรงพยาบาล ก่อให้เกิดความวิตกกังวลอย่างมากในผู้ที่เป็มารดา¹

เกี่ยวกับความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น เนื่องจากการแยกจากกันนี้ จูดี แบตสัน สมิทท์ (Judy Batson Smith) ได้เขียนบทความบรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่อภาวะการแยกจากบุตรในช่วงระยะเวลาหนึ่งพอจะสรุปได้ว่า ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่าง ๆ ได้แก่

- denial (ปฏิเสธ)
- (guilty (มีความรู้สึกผิด)
- selfish (เห็นแก่ตัว)
- despair (หมดหวัง, สิ้นคิด)
- Motivated to face ^{Situation} situation and resolve it
(กระตุ้นให้เผชิญสถานการณ์ และแก้สถานการณ์นั้น)²

นอกจากนี้ จีเนตต์ นีทเรน (Geanette Nehren) และ นาโอมิ อาร์. กิลเลียม (Naomi R. Gilliam) ได้บรรยายสรุปไว้ว่า

ความวิตกกังวลซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการแยกจากกันนี้ เป็นปฏิกิริยาของการสูญเสียในความรัก ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์อย่างใหญ่หลวง เขาเชื่อว่าจะเกิดขึ้นครั้งแรก ตั้งแต่หลังคลอดทันทีที่บุตรถูกแยกจากมารดาไป การแยกมารดาและบุตรออกจากกันนั้นไม่ว่าจะเป็นการแยกจากกันในช่วงระยะเวลาอันสั้น หรือในช่วงระยะเวลาที่นาน เนื่องจากเหตุผลใด ๆ ก็ตาม เช่น เนื่องจากเหตุผล

¹Lesley Baiiley, "Whose Baby Is This?," Canadian Nurse 69 (March 1973) : 27.

²Judy Batson Smith, "Separation Anxiety : A Personal Experience," The American Journal of Nursing 75 (June 1975) : 973.

ทางการแพทย์ ทางการพยาบาล สภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อคน
 ที่อยู่เป็นมารดาทั้งสิ้น ผลที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยก็แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ในบางรายอาจทำให้
 มารดาเกิดอาการรุนแรงจนถึงขั้นซึมเศร้า (depression) ได้ นอกจากจะมีผลกระทบต่อ
 มารดาแล้ว ผลที่กระทบกระเทือนต่อทารกนั้นมีมากมาย ทั้งเป็นที่ทราบกันแล้วว่า ทารก (Infant)
 นั้น ไม่เพียงแต่อาศัยมารดาเฉพาะร่างกายเท่านั้น แต่ทารกยังต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ
 มารดาทางกานจิตใจด้วย ดังนั้น ความสัมพันธ์อันอบอุ่น ใกล้ชิด จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการ
 พัฒนาการอารมณ์ สังคม และสติปัญญาของทารก ทารกต้องการความรัก ความอบอุ่น ต้องการการ
 สัมผัสที่นุ่มนวล มั่นคง และสม่ำเสมอจากผู้ที่เป็นมารดาอยู่ตลอดเวลา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่ทารกได้รับ
 จะเป็นผลก่อให้เกิดความมั่นคงทางกานจิตใจในเวลาต่อมา¹

อีวิลิน เค. โอเรมแลนด์ (Evelyn K. Oremland) และ เจอโรม ดี. โอเรมแลนด์
 (Jerome D. Oremland) ได้อ้างถึงบทความของ แอนนา ฟรอยด์ (Anna Freud) และ
 โดโรธี เบอร์ลิงแฮม (Dorothy Burlingham) ที่เขียนสรุปไว้ว่า

สุขภาพและการเจริญเติบโตของทารกที่เป็นไปอย่างปกตินั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและการ
 สัมผัสอันอบอุ่นครั้งแรกของทารก นอกจากนี้เขายังกล่าวต่อไปว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้สุขภาพจิตของมารดา
 และทารกดี คือ การได้รับรู้ถึงความอบอุ่น ความใกล้ชิด และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกันทั้ง 2 ฝ่าย
 ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความพึงพอใจและความเป็นสุข²

ได้มีการศึกษาและทดลองต่าง ๆ เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับทารกเมื่อมีการแยกจากมารดา
 รีน สปิทซ์ (Rene Spitz) และ วูล์ฟ เค. เอ็ม (Wolf K.M.) ได้ทำการศึกษาทารกที่ถูก
 พรางจากมารดาซึ่งพอจะสรุปได้ว่า

¹Geanette Nehren and Naomi R. Gilliam, "Separation Anxiety,"
The American Journal of Nursing 65(January 1965) : 109.

²Evelyn K. Oremland, and Jerome D. Oremland, The Effect of
 Hospitalization on Children (Springfield : Charle C. Thomas Publisher,
 1973), p. 116.

ในช่วงเวลาอันสั้น ทารกได้มีอาการหวาดกลัว ถอยหนี เมื่ออาหาร เสร้าซึม ไม่สนใจของเล่นหรือบุคคลที่เข้าไปใกล้ อาการเหล่านี้จะเป็นไปพร้อมกับการทรุดโทรมทางด้านร่างกาย อัตรากาการพัฒนาการทางกาย ฯลฯ จะลดลง ความรุนแรงจะเพิ่มขึ้นจนถึงแก่ชีวิต ถ้าทารกอยู่ในสภาพนี้เป็นเวลา 5 เดือน จะมีการทำอายอย่างถาวรเกิดขึ้น¹

อีลิส ที. แวร์ (Elise T. Wear) และ มาคิสัน วิสคอนซิน (Madison Wisconsin) ได้สรุปบทความที่ พรูห์ และคณะ (Prugh and his associates) ได้เขียนไว้ว่า

ถ้ามีการแยกกันระหว่างมารดาและทารกจะทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทารก เช่น ร้องไห้ ถอยหนี การขยับกายเปลี่ยนแปลง เช่น บัดสวาระบอย หรืออาจท้องเคิน ต้องการกุดนมชวด กุกหัวแม่มือ เมื่ออาหาร อาเจียน กระสับกระส่าย นอนไม่หลับ เป็นต้น และยังกล่าวว่า ระยะเวลาที่อันตรายสำหรับทารกต่อการแยกนั้น คือ จาก 7 เดือน ถึง 7 ปี²

เบลค จี. ฟลอเรนซ์ (Blake G. Florence) ได้อ้างถึงการทบทวนผลของการวิจัยในระยะ 10 ปี ขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 1962 สรุปได้ว่า

การตอบสนองของ เด็กต่อการขาดและการแยกจากมารดาเป็นกระบวนการซับซ้อนมีสาเหตุต่าง ๆ สิ่งซึ่งมีอิทธิพลได้แก่

1. ระยะเวลาที่ถูกพรากจากมารดา
2. จำนวนครั้งของทารกถูกพรากจากมารดา
3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกก่อนถูกพราก
4. ความรุนแรงของความตึงเครียดหรือสิ่งที่มีกระทบกระเทือน ช่วงเวลาที่ถูกแยกนั้นเป็นระยะสำคัญหรือระยะวิกฤตของพัฒนาการและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

¹Rene Spitz, and Wolf K.M.; Anaclitic depression : an injury of psychiatric condition in early childhood in the psychoanalytic study of the child (New York : Int. U. Press, 1947).

²Elise T. Wear, and Madison Wisconsin, "Separation Anxiety Reconsidered : Nursing Implications," Maternal - Child Nursing Journal. 3(Spring 1974) : 9 - 10.

5. การเตรียมเด็กเพื่อเผชิญกับการถูกพราก
6. เหตุการณ์รอบ ๆ ตัวเด็กขณะถูกพราก
7. ความหมายของการถูกพรากในทัศนะของบิกามารคา พฤติกรรมของบิกา มารคา และวิธีการที่จะจัดการกับเหตุการณ์นั้น ๆ
8. จำนวนการติดต่อกับบิกา มารคา ในระยะที่ถูกพราก
9. ระดับการพัฒนาร่างกายของเด็ก สติปัญญา ร่างกายและระดับความเข้มแข็งของอีโก้ (ego)
10. นิสัยที่ติดตัวมาแต่กำเนิดในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก
11. องค์ประกอบทางจิตสิ่งแวดล้อมเฉพาะอย่าง
12. การทำหน้าที่ที่เหมาะสมเพียงพอของบุคคลที่ทำหน้าที่แทนมารคา (Mother Substitute) และการให้ความอบอุ่น
13. กริยาท่าทางที่เด็กได้รับจากบิกา มารคา ภายหลังอยู่ในโรงพยาบาลและเหตุการณ์ภายหลังต่อมา¹

ดังนั้นจากผลการวิจัยการทดลองต่าง ๆ ก็อาจสรุปได้โดยไม่ต้องสงสัยว่า การขาดและการแยกจากมารคาของทารกในระยะแรกก่อให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตทางจิตต่าง ๆ เช่น สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของทารกทั้งในขณะนั้นและต่อไปในอนาคต ซึ่งอาจจะเป็นไปอย่างรุนแรงและถาวรหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันที่ แม้ว่าหลังจากนั้นการขาดนั้นจะได้รับการทดแทนแล้วก็ตาม จะเห็นได้ว่า การแยกจากกันระหว่างมารคาและบุตรก่อให้เกิดผลต่อมารคาและบุตรในคนต่าง ๆ และในลักษณะต่าง ๆ กันดังกล่าวดังกล่าวมาแล้วนั้นก็เพื่อจะเป็นพื้นฐานสำหรับการที่จะทำความเข้าใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมารคาและบุตร เป็นที่น่าสังเกตว่า มีผู้สนใจทำวิจัยคนคว้าเกี่ยวกับ ผลที่เกิดขึ้นกับบุตร เมื่อมีการแยกมารคาและบุตรออกจากกันในระดับอายุและเวลาที่ต่างกันมากมายหลายท่านด้วยกัน แต่มีส่วนน้อยมากที่จะคำนึงถึงผลที่มีต่อมารคาคงแต่หลังคลอดทันที

¹Blake G. Florence, Nursing Care of Children, (Philadelphia : J.B. Lippincott, 1970), pp. 293 - 294.

จะเนื่องด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ความเห็นของ โอเรมแลนด์ และ โอ เรมแลนด์ (Oremland and Oremland) กล่าวว่า "หลายคนมุ่งการทดลองไปยังผลต่อบุตร เมื่อมีการแยกมารดาและบุตร จากกัน แต่ไม่มีใครหรือมีนัยบรายที่จะคำนึงถึงความรู้สึก ทัศนคติ ของมารดา เมื่อถูกแยกจากบุตร ตั้งแต่แรกคลอด"¹ จากแนวความคิดซึ่งมีผู้สนใจคนควาเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นทางด้านการการซึ่งมีอยู่น้อย และความยากลำบากในการหาบทความที่เขียนเกี่ยวกับความรู้สึกของมารดาที่มีต่อภาวะการแยกบุตร หลังคลอด ตลอดจนประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยที่คลุกคลีกับการให้การพยาบาลทางบ้านแม่และเด็กมานานพอสมควร พบว่า ผู้ป่วยหลังคลอด ที่คลอดในโรงพยาบาล มีบางพวกที่ต้องแยกจากลูกทันที บางพวกไม่ต้องแยก และบางพวกแยกอย่างไม่แยกบ้าง เนื่องจากสภาพของหอผู้ป่วย (Ward) และ นโยบายในการบริหารของโรงพยาบาลที่ต่างกัน เหล่านี้จึงมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แตกต่างกัน หรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงใคร่จะศึกษาถึงความแตกต่างในคานความคิดของผู้ป่วยซึ่ง เป็นไปอย่างชัดเจน เพื่อนำมาเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ในการให้การพยาบาลแก่มารดาและบุตรที่เหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีต่อการแยกบุตร
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีต่อการแยกบุตรหลังคลอดตามประเภทของการแยก ดังนี้

2.1 แยกมารดา - บุตร ออกจากกันโดยเด็ดขาด โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลบุตรตลอดเวลา ในห้องที่จัดไว้โดยเฉพาะ ตั้งแต่หลังคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน

2.2 แยกมารดา - บุตร จากกันเป็นบางเวลา โดยให้เด็กอยู่ในห้องเด็ก (Nursery) นำมาที่เตียงมารดาเมื่อมารดาต้องการให้นมควยตนเอง หรือต้องการดูแลเป็นบางเวลา

2.3 ไม่มีการแยกมารดา - บุตร จากกัน ให้มารดาเป็นผู้ดูแลบุตรเองตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน

¹Oremland and Oremland, The Effect of Hospitalization on Children, p. 117.

ปัญหาของการวิจัย

1. การแยกบุตรจากผู้ป่วยหลังคลอด ตามประเภทของการแยก คือ
 - 1.1 แยกมารดา - บุตร ออกจากกันโดยเก็บซากโดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลบุตรตลอดเวลาในห้องที่จัดไว้โดยเฉพาะ ตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน
 - 1.2 แยกมารดา - บุตร จากกัน เป็นบางเวลาโดยเด็กอยู่ในห้องเด็ก (Nursery) นำมาที่เตียงมารดาเมื่อมารดาต้องการให้นมด้วยตนเองหรือต้องการดูแล เป็นบางเวลา
 - 1.3 ไม่มีการแยกมารดา - บุตร จากกัน ให้มารดาเป็นผู้ดูแลบุตรเองตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน

ก่อให้เกิดความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพตนเองและบุตรแตกต่างกันหรือไม่
2. การแยกบุตรจากผู้ป่วยหลังคลอดในครรภ์แรก - ครรภ์หลัง ทำให้ผู้ป่วยหลังคลอดเกิดความคิดเห็นที่ต่างกันหรือไม่
3. การแยกบุตรจากผู้ป่วยหลังคลอดที่คลอดปกติและคลอดผิดปกติก่อให้เกิดความคิดเห็นที่ต่างกันหรือไม่
4. ฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ทำให้ผู้ป่วยหลังคลอดเกิดความคิดเห็นที่ต่างกันหรือไม่

สมมติฐาน

1. ผู้ป่วยหลังคลอดที่อยู่ในสภาวะการแยกบุตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะการแยกบุตรในแต่ละหมวดและแต่ละสถานแตกต่างกัน
2. ผู้ป่วยหลังคลอดในครรภ์แรก - ครรภ์หลัง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะการแยกบุตรไม่แตกต่างกัน
3. ผู้ป่วยหลังคลอดในรายที่คลอดปกติและคลอดผิดปกติ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะการแยกบุตรไม่แตกต่างกัน
4. ผู้ป่วยหลังคลอดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะการแยกบุตรในแต่ละหมวดและแต่ละสถานแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีต่อภาวะแยกบุตรหลังคลอดตามประเภทของการแยกเท่านั้น คือ
 - 1.1 แยกมารดา - บุตร ออกจากกันโดยเด็กชากโดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลบุตรตลอดเวลาในห้องที่จัดไว้โดยเฉพาะตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน
 - 1.2 แยกมารดา - บุตร จากกันเป็นบางเวลาโดยเด็กอยู่ในห้องเด็ก (Nursery) นำมาที่เตียงมารดาเมื่อมารดาต้องการให้หมกวยตนเองหรือต้องการดูแลเป็นบางเวลา
 - 1.3 ไม่มีการแยกมารดา - บุตร จากกัน ให้มารดาเป็นผู้ดูแลบุตรเองตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน
 2. สภาพสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ภายในโรงพยาบาล ผู้วิจัยไม่นำมาเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้
 3. ผู้วิจัยทำการวิจัยโดยยึดถือกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งแบ่งตามประเภทของการแยกมารดา - บุตร เป็นสำคัญ โดยใช้การสุ่มด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรทั้งหมด คือ ผู้ป่วยหลังคลอดที่คลอดปกติ และผิดปกติ จำนวน 150 คน
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อจะได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ป่วยหลังคลอดที่มีต่อภาวะการแยกบุตรหลังคลอด
2. เพื่อให้พยาบาลตระหนักถึงผลของความวิตกกังวลที่มีต่อผู้ป่วยหลังคลอดเมื่อมีการแยกบุตร
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการให้การพยาบาลต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการจัดหอผู้ป่วย (Ward) ของผู้ป่วยหลังคลอดที่เหมาะสม
5. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลต่อไป
6. เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

ความจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากผู้ป่วยหลังคลอดที่ถูกสัมภาษณ์ มีระยะเวลาหลังคลอดไม่เท่ากัน ขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เช่น บางคนถูกสัมภาษณ์หลังคลอด 12 ชั่วโมง แต่บางคนถูกสัมภาษณ์หลังคลอด 48 ชั่วโมง ซึ่งอาจจะมีผลต่อการวิจัย
2. ตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่มอยู่ในสภาพการที่แตกต่างกัน อาจทำให้มีผลต่อการสัมภาษณ์ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความสะดวกในการแปลความหมายและความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขอให้อ่านคำจำกัดความของคำบางคำดังต่อไปนี้

ผู้ป่วยหลังคลอด	หมายถึง ผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระยะหลังจากที่เด็ก รก และเยื่อหุ้มเด็กคลอดเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเป็นระยะที่อวัยวะสืบพันธุ์กลับเข้าสู่สภาพเดิมเหมือนเมื่อก่อนตั้งครรภ์ ซึ่งเขารับการรักษาในแผนกสูติกรรมของโรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นเวลาอย่างน้อย 48 ชั่วโมง
หลังคลอดปกติ	หมายถึง ผู้ป่วยหลังคลอดที่การคลอดดำเนินไปตามธรรมชาติ โดยมีแพทย์หรือบุคลากรเป็นผู้ให้การช่วยเหลือการคลอดซึ่งตัวผู้คลอดเองอาจถูกตัดฝีเย็บหรือไม่ถูกตัดฝีเย็บก็ได้
หลังคลอดผิดปกติ	หมายถึง ผู้ป่วยหลังคลอดที่การคลอดดำเนินไปโดยต้องใช้เครื่องมือทางการคลอด เขาช่วย เช่น การคลอดควายคีม การคลอดโดยใช้สูญญากาศ และการคลอดทากัน ไม่นับรวมถึงการผ่าตัดเด็กออกทางหน้าท้อง
ภาวะการแยกบุตร	หมายถึง สภาพการแยกบุตรออกจากมารดาหลังคลอดตามประเภทของการแยกดังนี้ 1. แยกมารดา บุตรออกจากกันโดยเด็ดขาดโดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลตลอดเวลาในห้องที่จัดไว้โดยเฉพาะ ตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน 2. แยกมารดา บุตรออกจากกันเป็นบางเวลาโดยเด็กอยู่ในห้องเด็ก (Nursery) นำมาที่เตียงมารดา เมื่อมารดาต้องการให้นมควยตนเองหรือต้องการดูแลเป็นบางเวลา 3. ไม่มีการแยกมารดา บุตรจากกันใหม่มารดาเป็นผู้ดูแลบุตรเองตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งกลับบ้าน